

СВЯТОСЛАВ ВЕРБИЧ ТОПОНІМІЯ ПРИКАРПАТТЯ. I

Дрогобич

Згадка про м. *Дрогобич* (Львівська обл.) фіксується історичними пам'ятками починаючи з 1390 р. — *Drohobicz, Drohobycz* — 1432 р. *Дорогобичь* — 1498 р. Про згаданий населений пункт уже писали окремі дослідники. Так, М. Л. Худаш і М. О. Демчук у праці «Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів» вважають, що назва *Дрогобич* походить від особового імені **Дорогобитъ* за допомогою посесива (суфікса приналежності) *-їь* (в сучасній українській мові його замінили суф. *-ин-*, *-ів-*): **Дорогобитъ* + *-їь* — *Дорогобичь*. Вихідна форма *Дрогобич* — результат впливу польської мови (укр. *-оро-* передається як п. *-ро-*), адже територія, де розташоване сучасне м. Дрогобич з XIV ст. потрапила під вплив Польської держави.

Я. І. Ольховий у розвідці «До походження топоніма Дрогобич» стверджує, що дана назва повинна виводитися від слова *дрягва*, пізніше *дреговина* із значенням «болотиста місцевість». На думку автора, давнє поселення, яке передувало сучасному *Дрогобичеві*, було розміщене серед непрохідних боліт і лісів. Виходячи з цього, воно мало отримати таку назву, яка б характеризувала цю місцевість. Такою назвою і могло бути давньослов'янське слово *дрягва* (*дрегва*) на позначення болотистої місцини. Згодом *Дрягва* (*Дрегва*) трансформувалось у *Дроговину*, наступна — у *Дрогович*. Варіант *Дрогобич* — кінцевий етап цієї еволюції. Звичайно, версія Я. І. Ольхового щодо походження топоніма *Дрогобич* є досить цікавою, але недостатньо аргументованою з лінгвістичного погляду. Крім того, автор значною мірою будує своє пояснення на спогадах місцевого населення, що дуже нагадує народну етимологію.

Ми підтримуємо думку М. Л. Худаша та М. О. Демчука щодо походження назви *Дрогобич*, яку доповнюємо додатковими фактами.

Назва цього населеного пункту цікава з погляду відображеного в ній давнього двоосновного особового імені **Дорогобитъ*, яке у слов'янському антропоніміконі співіснувало поряд з такими іменами як болг. *Драговит*; ч. *Drahobud* та ін. Зауважимо, що ойконім *Дрогобич* органічно вписується у систему інших назв Прикарпатського регіону, які об'єднуються спільністю свого походження, тобто належать до так званих посесивів на *-їь*. Даний формант указує на досить давнє походження подібних назв, принаймні до початку XIII ст. — часу завершення його продуктивності.

Щодо структури ойконіма *Дрогобич*, то тут яскраво простежується польська форма східнослов'янського **Дорогобичь* (повноголосні східнослов'янські звукосполучення типу *-оро-*, *-оло-* дали в польській мові *-ро-*, *-ло-*). В доступних нам джерелах ім'я **Дорогобитъ* відсутнє. Однак про його існування в минулому свідчать двоосновні імена з компонентами *дорог-/драг-*, *drah-*, *droh-*, наприклад: болг. *Драговит*, схв. *Драгомиръ*, *Драгославъ*, ч. *Drahobud*, п. *Drohobysz* і *битъ-* ч. *Radobyt*, *Chotěbyt*. У цьому ж плані можна порівняти укр. прізвища *Дрогобич*, *Дорогобід*, *Дорогомил*. Отже, первісно назва населеного пункту *Дрогобич* — це посесивний прикметник від антропоніма **Дорогобитъ*, оформлений присвійним суфіксом *-їь*, який сягає праслов'янського **dorgobitjъ*.

Значення першого компонента імені **Дорогобитъ* не потребує пояснення (пор. ст. слов. *драгъ*, д.рус. *дорогый* «дорогий» у значенні «милий, улюблений», а також рос. антропоніми *Дорогъ*, *Дорогой*. Складова частина — *битъ*, згаданого композита, зводиться, очевидно, до псл. **biti*, пор. укр. *бити*, рос. *бить*, схв. *бити се* «битися», слн. *biti se* «битися, боротися», ч. *biti se* «т. с.»). Тобто *Дрогобич* < **Дорогобичь* — це **«той, хто дорогий через боротьбу»*.

Місцеві перекази відображають іншу версію стосовно походження ойконіма *Дрогобич*. Вона зводиться до того, що в давнину нібито існувало містечко *Бич*, яке у 1240 р. зруйнували татари. Згодом, уцілілі після нападу завойовників жителі, заснували поблизу руїн цього містечка нове поселення *Бич*, що отримало назву *Другий Бич*. З часом *Другий Бич* перетворилося в *Другобич*, а *Другобич* у *Дрогобич*. Проте таке тлумачення назви є хорошою

легендою, оскільки в Прикарпатті засвідчені населені пункти з компонентом **Дрого-**: *Дроговиж* (Миколаївський р-н), *Дрогомишль* (Яворівський р-н Львівської обл.), які зовсім не пов'язані із вказаною вище версією.

Таким чином, сучасна назва м. *Дрогобич* відбиває польський варіант давньоруського **Дорогобичь* < антропоніма **Дорогобить*+ -їь.

Колбаєвичі.

Село *Колбаєвичі* фіксується у Самбірському р-ні Львівської обл., діал. варіант — *Ковбаєвичі*. Споріднена даному ойконімові назва засвідчена в Росії, пор. с. *Колбаєвка* в кол. Тульськ. губ. Можливо, до вказаних назв належить також блр. нп *Каўбавічі* в Брестськ. обл. Зауважимо, що ойконіми, оформлені суф. **-ичі**, належать до архаїчних слов'янських назв на терені України. Основне значення форманта **-ичі** — вказівка на нащадка, на походження і родову належність до особи, названої передсуфіксальною частиною. Наприклад, *Колбаєвичі* — кровно споріднений рід, що його заснував і очолив якийсь **Колбай*.

Отже, в основі назви с. *Колбаєвичі*, на наш погляд, вичленовується давній антропонім *Колбай*, очевидно, прізвиськового характеру. Стосовно цього пор. прізвища *Колбаєвич*, *Колбаєвський* у цьому ж населеному пункті.

Семантику антропооснови можна відновити на базі апелювальної лексики слов'янських мов: укр. діал. (буков.) *ковбай* «дерев'яний черпак біля польової криниці», *ковбаї* «вид взуття, видовбаний з дерева», *ковбани* «купина на болоті», діал. (бойк.) *ковбан* «колода для рубання дров», *ковбанка* «обрубок», укр. *ковба* «коротка, товста, незграбна жінка», рос. діал. *колбан* «товстий обрубок дерева», «лінива, незграбна і неповоротка людина».

Виходячи з цього, антропонім *Колбай*, напевно, прізвиськового походження. Він мотивований апелювальною *ковбай*, який характеризував людину за специфічними ознаками її зовнішності («товста людина») чи характеру, наприклад, «лежень». Отже, назва с. *Колбаєвичі* походить від антропоніма *Колбаєвич* < **Колбай*.